

TISKOVÁ ZPRÁVA

Nejvýznamnější nález mincovního pokladu v Moravskoslezském kraji za posledních sto let

Ostrava, 15. května 2024

Při záchranném archeologickém výzkumu provedeném Národním památkovým ústavem, územním odborným pracovištěm v Ostravě, byl v prostoru školního hřiště na ulici Praskova v Opavě nalezen výjimečný soubor středověkých zlatých a stříbrných mincí. Nález je z numizmatického hlediska nejvýznamnějším mincovním pokladem na území dnešního Moravskoslezského kraje za posledních sto let. Jedinečné je zejména množství nalezených zlatých mincí (30 kusů uherských dukátů), stav dochování i vzácnost některých exemplářů. Celkem se na jednom místě našlo 30 zlatých a 72 stříbrných mincí. Mince byly částečně pokryty zeminou a korozními produkty, některé stříbrné mince byly slepeny do svazků o několika kusech. Jejich určení umožnil náročný konzervační zásah a digitalizace provedená na speciálním zařízení Ostravského muzea. Výzkum v severní části bývalého předhradí hradu opavských vévodů později přestavěného na zámek zároveň přinesl doklady středověkého osídlení prostoru před založením města na přelomu 12. a 13. století a v jeho raných počátcích v 1. polovině 13. století, a mj. upřesnil poznatky o průběhu městské hradby v té době.

„Na základě datace nejmladší složky nálezů reprezentované pražskými groši krále Vladislava II. Jagellonského lze konstatovat, že byl depot uložen do země po roce 1479. Obsahuje 30 zlatých uherských dukátů, 63 pražských a 9 míšeňských grošů. Představuje důležitou sondu do struktury zlatého a stříbrného mincovnictví koncem 15. století. Jedná se také o pozoruhodný hmotný pramen k vývoji tehdejších hospodářských a politických dějin,“ říká Ilona Matejko-Peterka, proděkanka Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě a kurátorka numizmatické podsbírky Slezského zemského muzea, která mince analyzovala. „Předběžně lze říci, že se tržní hodnota nálezů pohybuje okolo částky 1 200 000 Kč, kulturně-historická hodnota představuje zhruba trojnásobek tržní hodnoty, a může se tak pohybovat kolem 3,5 mil. Kč,“ dodává Ilona Matejko-Peterka.

Na základě hodnotového poměru nalezených mincí stanoveného reformou Jiřího z Poděbrad v roce 1469 a po jejich následném přepočtu na tehdy nejčastěji používané pražské groše se dostáváme na celkovou hodnotu 13 kop pražských grošů (kopa = 60 ks). Za tuto částku se dalo pořídit např. 6 koní (1 kůň stál přibližně 120 českých grošů) nebo 26 sudů piva (sud piva stál asi 30 českých grošů). Běžný řemeslník, např. lamač kamene nebo tesař, si v dané době denně vydělal cca 3 groše, nádeník či ponocný 1 až 2 groše. Uložení depotu časově souvisí s neklidnou dobou po česko-uherských válkách, kdy na Opavsku vládl Jan Korvín, kterého v čele vévodství v r. 1501 vystřídal český král Vladislav II. Jagellonský.

Návštěvníci budou mít exkluzivní možnost prohlédnout si mincovní poklad v prostorách Galerie Eisler v Obecním domě Opava ve středu 15. května od 15 do 18 hodin a následně od čtvrtku 16. května do neděle 19. května vždy od 10 do 18 hodin.

„Kromě výjimečného nálezu depotu archeologický výzkum probíhající v ploše bývalého školního hřiště v severní části bývalého předhradí přinesl doklady středověkého osídlení prostoru před založením města na přelomu 12. a 13. století a v jeho raných počátcích v 1. polovině 13. století, dále upřesnil poznatky o průběhu městské hradby, která tento sídelní areál v polovině 13. století protнула,“ **vysvětluje Michal Zezula, ředitel ostravského odborného pracoviště Národního památkového ústavu.** „Zachycen byl dále průběh hradního vyzdřeného příkopu ze závěru 14. století a předpokládané reliktu podezděné dřevohliněné zástavby předhradí z 15. až 16. století, doložené mj. dobovými písemnými prameny. Dokumentovány jsou také základové partie zděného domu doloženého ikonografickými prameny. Součástí předhradí byl patrně od 18. století až do demolice opavského zámku,“ dodává Michal Zezula.

„Archeologové prováděli záchranný výzkum lokality na ulici Praskova kvůli rekonstrukci krajského školského zařízení. Nález mincí i odkrytí středověkých hradeb považují za důležitou kulturně-historickou událost. Dokonce se zvažuje, že část hradeb bude na dvoře školy ošetřena a zachována jako prezentace historie tohoto místa. Nalezené mince, které jsou ve vlastnictví státu, budou teď několik dní k vidění v Obecním domě v Opavě, pak budou uloženy v ostravském archeologickém depozitáři. Určitě budeme s památkáři jednat o výpůjčkách tak, aby si tyto vzácné mince mohli v rámci dočasných výstav prohlédnout i návštěvníci krajských muzeí, například v Bruntále nebo v Českém Těšíně,“ **říká náměstek hejtmana Moravskoslezského kraje pro kulturu a památkovou péči Lukáš Curylo** s tím, že v budoucnu mohou archeologické práce pokračovat v areálu sousedního krajského Mendelova gymnázia, kde by v průběhu stavebních úprav mohla být odkryta i část vlastního hradního jádra.

„Město Opava vnímá důležitost archeologických výzkumů pro poznání minulosti města a archeologie je nedílnou součástí městských investičních akcí. Poznatky získané v prostoru zaniklého opavského hradu obohatí obnovenou historickou expozici v Obecním domě a prezentace vzácného mincovního depotu je jistě také krásným příspěvkem k oslavám 800. výročí města,“ **uvádí Tomáš Navrátil, primátor Statutárního města Opava.**

Opavský hrad na počátku 15. století vybudoval opavský vévoda Přemysl I. († 1433) vně města, při východním ohybu městské fortifikace. V souvislosti s výstavbou vévodského sídla byla rozebrána přilehlá část městské hradby a na jejím místě vzniklo předhradí vsunuté do městského intravilánu. Hrad byl od předhradí oddělen obezděným příkopem, předhradí vůči městu vymezil další příkop a pravděpodobně val s palisádou či jiné lehčí ohrazení. S městským opevněním hrad propojila dvojice uzavíracích zdí vedených napříč příkopem. Areál takto definovaného někdejšího předhradí se v současnosti nachází v prostoru parčíku v západním sousedství Müllerova domu, pod vozovkou ulice Komenského a pod zpevněnými plochami mezi Mendelovým gymnáziem a Základní školou na ulici Praskova 411.

Od roku 2005 poznání zaniklého objektu zpřesňují archeologické výzkumy a s nimi provázané stavebněhistorické průzkumy. Z nich vyplývá, že vlastní výstavbě kamenného hradu mezi lety 1383–1403 předcházela náročná příprava staveniště. V sousedství městské hradby z poloviny 13. století byl vytyčen pravidelný, obdélný obvod hradu vymezený parkánovou hradbou. Takto ohraničený vnitřní prostor byl vyplněn mohutnými násypy, jež vyzdvihly staveniště nad úroveň okolního terénu. Na těchto násypech bylo založeno pravoúhlé, téměř čtvercové hradní jádro, s hradbou silnou asi 2,5 m. Severní bok jádra zaujal v celé délce palác. Protilehlá jižní nároží jádra vyplnily dvě vtažené hranolové věže. Na západní straně bylo vymezeno předhradí se zděným objektem hradních kuchyní, v jádru dochovaným v rámci stávajícího tzv. Müllerova

domu. Výstavba hradu byla součástí celkové modernizace opavského městského opevnění, které tehdy posílil vnější parkán zajištěný parkánovou hradbou, jež se napojila na opevnění hradu. Přemyslův hrad se tak částečně a v drobném měřítku připodobnil pravidelným hradům s nárožními hranolovými věžemi, jež ve 2. polovině 14. století vybudovali uherští králové ve Zvolenu, Víglaši a Diósgyőru.

Na přelomu 16. a 17. století byl hrad přestavěn na čtyřkřídlý renesanční zámek, který sloužil potřebám hospodářské správy opavské knížecí komory. V letech 1891–1892 byl pak zámek zbořen a na jeho místě vyrostly budovy vzdělávacích institucí, jejichž nástupci jsou dnes Základní škola Praskova a Mendelovo gymnázium jako příspěvkové organizace Moravskoslezského kraje.

Kontakty a informace:

Mgr. Petra Batková, pracovnice vztahů k veřejnosti NPÚ, ÚOP v Ostravě, batkova.petra@npu.cz,
+420 724 474 537, fb Národní památkový ústav Ostrava, www.npu.cz/cs/uop-ostrava

*Soubor zlatých a stříbrných mincí po konzervaci, nález v originální torzálně dochované keramické nádobě.
Zdroj: Národní památkový ústav (Foto Roman Polášek, 2024).*

Nalezený soubor zlatých a stříbrných mincí. Zdroj: Národní památkový ústav (Foto Roman Polášek, 2024).

Detail nalezené stříbrné mince před konzervací. Zdroj: Národní památkový ústav (Foto Martin Kahoun, 2023).

Průběh konzervace nalezené stříbrné mince. Zdroj: Národní památkový ústav (Foto Martin Kahoun, 2023).

Záběr výzkumu v areálu školního hřiště na ulici Praskova z dronu. Zdroj: Národní památkový ústav (Foto Jindřich Hlas, 2024).

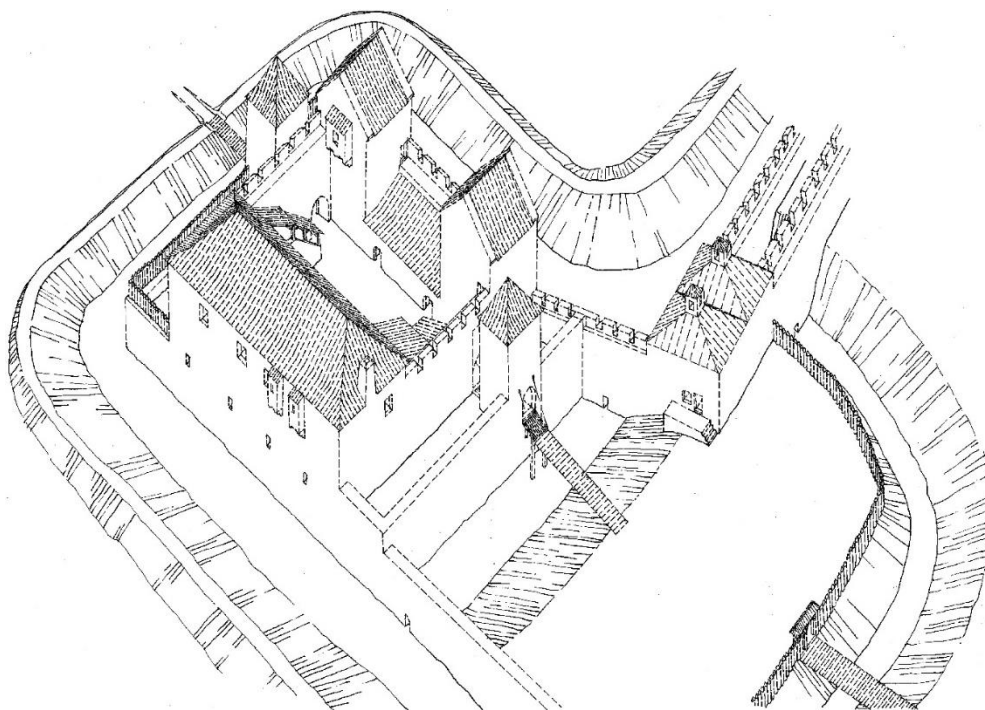
Záběr výzkumu v areálu školního hřiště na ulici Praskova z dronu. Zdroj: Národní památkový ústav (Foto Jindřich Hlas, 2024).

Ve výřezu současné katastrální mapy Opavy je červeně vyznačen objekt tzv. Müllerova domu čp. 1, červeným šrafováním areál někdejšího hradu a předhradí. Současná budova Mendelova gymnázia (bývalý Učitelství) je identifikována číslem 1, historická budova Slezského zemského muzea (dříve Uměleckoprůmyslové muzeum) číslem 2. Zdroj: Národní památkový ústav (Podkladová data ČÚZK, úpravy a celkové zpracování František Kolář, Jana Koudelová, 2022).

Opava, areál někdejšího hradu a předhradí, rekonstrukce středověkých zděných konstrukcí hradu a Müllerova domu v úrovni 1. NP (tmavě šedě) a předpokládaný průběh příkopů v první polovině 15. století. Zdroj: Národní památkový ústav (Autor: František Kolář, 2021).

Opava, zaniklý hrad, pokus o rekonstrukci jedné z možných variant stavu po dostavbě hradních kuchyní a posílení opevnění před polovinou 15. století, pohled od severozápadu. Autor: Dalibor Prix, 2021.